

Amts-Blatt

der

Königlich Brombergischen Regierung.

No. 52.

Bromberg, den 27. Dezember 1816.

Gesamlung.

Nro 18. enthält:

- Nro. 375. Allerhöchste Kabinets-Ordre vom 14ten Dezember 1815. wegen der für Nicht-Kombattanten errichteten Krieges-Denk Münze.
- Nro. 376. Allerhöchste Kabinets-Ordre vom 17ten Juli 1816, daß jeder Civil-Offiziant die Summe der seiner künftigen Gattin bei der allgemeinen Wittwenkasse zu versichernden Pension bestimmt angeben soll.
- Nro. 377. Allerhöchste Kabinets-Ordre vom 13ten September 1816, betreffend den Landstrich, der um Verschanzungen unbebaut bleiben soll.
- Nro. 378. Verordnung, wodurch das Führen fremder oder erdichteter Namen verboten wird. Vom 30sten Oktober 1816.
- Nro. 379. Patent wegen Einführung des Allgemeinen Landrechts und der Allgemeinen Gerichts-Ordnung in die mit der Provinz Westpreußen vereinigten Distrikte, den Kulm- und Michelauschen Kreis und die Stadt Thorn mit ihrem Gebiete. Vom 9ten November 1816.
- Nro. 380. Patent wegen Wiedereinführung der Preussischen Geseze in dem Großherzogthume Posen. Vom 9ten November 1816.

Polizei-Angelegenheiten.

Den Kommunal-Vorspann betreffend.

Da die in Ansehung des Vorspanns bestehenden verschiedenartigen Verbindlichkeiten, namentlich bei Fortschaffung von Verbrechern und Bagabonden nicht allenthalben sorgfältig genug unterschieden

Względem podwód gminnych.

Ponieważ rozmaite obowiązki względem podwód eksystujące, niehywią wszędzie, szczególnie przy odsyłaniu złoczyńców i włóczągów, dosyć troskliwie rozdzielane, postan-

werden; so haben die Königl. hohen Ministerien des Innern und der Polizei sich veranlaßt gefunden, unterm 26sten September c. Nachstehendes zu verordnen:

Von demjenigen Vorspann, welcher früher, vermöge allgemeiner Landespflicht gestellt werden mußte, und dessen Aufhebung durch das Edikt vom 28ten Oktober 1816 erfolgt ist, muß der Vorspann wohl unterschieden werden, welcher den Gemeinden als Kommunal-Last nach der Bestimmung des Allgemeinen Landrechts, Theil II. Titel 7. §. 37. No. 8., obliegt, und der keinesweges aufgehoben ist, folglich eben so wenig verweigert werden darf, als die Fortbringung der in die Landarmenhäuser einzuliefernden Bettler und Landstreicher überhaupt.

Für diesen noch fortbestehenden Kommunal-Vorspann muß jedoch eben so, wie bei dem zum Theil noch behalteneu Militär-Vorspann, aus den dazu bestimmten Fonds eine Vergütung von 6 ggr., für jedes Pferd auf die Meile, und auch bei der Abführung von Bettlern und Wagaubonden in die Landarmenhäuser, selbst dann erfolgen, wenn einzelne Reglements eine geringere Vergütung festgesetzt haben sollten.

Diese Bestimmungen werden allen betreffenden Behörden hiesigen Departements zur Nachricht und Achtung in vorkommenden Fällen bekannt gemacht.

Bromberg, den 6ten Dezember 1816.

Königlich Preussische Regierung.
Erste Abtheilung.

Die Maul- und Klauenseuche betreffend.

Die Maulseuche, in deren Gefolge sich gewöhnlich auch die Klauenseuche entwickelt, hat sich in Einem Kreise des Departements der Königl. Regierung zu Posen gezeigt.

Es ist zu befürchten, daß dieses Uebel, welches zwar vorzüglich nur das Rindvieh, aber zuweilen auch andere Hausthiere ergreift, sich weiter verbreiten dürfte. Wir nehmen daher Veranlassung, das Publikum bei Zeiten darauf aufmerksam zu machen. Die Krankheit tritt in der Regel unter sehr gelinden Erscheinungen auf. Es ist noch keinesweges entschieden, ob derselben ein Ansteckungsstoff zum Grunde liegt, oder sich beim

wity przeto Ministerstwa Spraw Wewnętrznych i Policji pod dniem 26. Września r. b. co następuje:

Od podwojé dostawianéy dawniéj z ogólnego obowiązku obywatelskiego Edyktém z dnia 28. Października 1816. uchylonego, odróżnić trzeba podwojé, do którój dostawienia obowiązane są gminy według przepisów powszechnego prawa krajowego w części II. tytułu 7. §. 37. No. 8. a która nie jest uchyloną; zaś em od dostawienia iéj tak, iak w ogólnosci od odsytania żebraków i włoczęgów, do krajowych instytuciów ubogich oddać się mających, w żaden sposób wymawiać się niepowinny.

Za podwojé jednak przez gminę w razie odsytania żebraków i włoczęgów do krajowych instytuciów ubogich dostawić się mającą, powinno być podobnie iak za utrzymujące się dotąd podwojé dla wojskowych, wynagrodzenie po 6 dgr za miłę i za każdego konia, z funduszu na ten koniec przeznaczonego, płacone, chociażby nawet oddzielnemi urządzeniami nagroda mniejsza była postanowiona.

Przepis ten podaliśmy do wiadomości wszystkich Władz w tuteyszym Departamencie, których się to tyczy, końcem stosowania się do niego w zachodzących przypadkach.

Bydgoszcz, dnia 6. Grudnia 1816.

Król. Pruska Regnoya.
Wydsiał Pierwszy.

Względem choroby w pysku i w kopytach.

Choroba w pysku, w skutku którój powstaje zazwyczaj także choroba w kopytach, pokazała się już w jednym Powiecie Departamentu Królewskiego Regencyi w Poznaniu.

Obawiać się trzeba, aby to ste, które szczególniéj tylko na bydło rogate pada, ale i inne zwierzęta domowe także zaymuie, bardziéj nierozszerzyło się. Z tego przeto powodu zwracamy wcześnie na nie uwagę Publicznosci.

Znamiona powstającej choroby są swykle małe, i wątpliwą jest ieszcze rzeczą, czy w zarodzie swoim jest zaraźliwą, albo też,

welcheren Fortschreiten entwickle, oder nicht. Es verdient jedoch alle Aufmerksamkeit, daß siche-
re Nachrichten zufolge das Uebel schon vor einiger
Zeit sich unter den Viehheerden im Königreiche
Polen gezeigt hat, und daß der Ausbruch dessel-
ben in dem Departement der Königl. Regierung
zu Posen zuerst in Gegend der an das Königreich
Polen grenzenden Kreise erfolgt ist, wo bekannt-
lich der Vieh-Verkehr aus den jenseitigen Pro-
vinzen sehr bedeutend ist. Seht man hiermit die
Erfahrungen aus frühern Epizootien in Verbin-
dung, in welchen ein Fortschreiten der Krankheit
in bestimmten Richtungen deutlich hervorgetreten
ist, so scheint die Meinung für die Ansteckungs-
Fähigkeit das Uebergewicht zu gewinnen. Die
Ansicht der Sache ist für das polizeiliche Verfah-
ren bei der Maul- und Klauenfeuche von Wichtig-
keit.

Beim Krankheits-Eintritt erfordert die
Augsheit und Vorsicht, die ungesäumte Absonde-
rung der erkrankten Häupter von den gesunden;
und da durch die bisherigen Erfahrungen noch
nicht entschieden ist, ob die Milch von Kühen, die
von dieser Krankheit ergriffen worden sind, für
Menschen und Thiere unschädlich ist, so ist auch
habet die nöthige Vorsicht nicht zu verabsäumen.

Dies vorausgeschickt, und in Erwägung, daß
die Krankheit mit dem gefährlichen jungen Krebs,
in welchen sie bei der Verbindung mit dem Milch-
brand übergeht, verwechselt werden dürfte, ver-
pflichten wir die Einsassen unseres Departements:
jedes Erkrankten der Viehheerden an der Maul
und Klauenfeuche sofort den betreffenden Landrath-
lichen Beamten anzuzeigen. Bei den Herren Kreis-
Physikern können wir mit Recht so viel Interesse
für die Wissenschaft voraussetzen, daß sie die Aus-
brüche der Krankheit dazu benutzen werden, das
Dunkel, welches in dieser Hinsicht noch auf dem
Gegenstande ruht, aufzuklären. Vorzüglich ist es
wichtig, auf das Fortschreiten von Ort zu Ort an-
merklich zu seyn, um zu ermitteln, welchen Antheil
ein Ansteckungsstoff oder klimatische Einflüsse da-
bei haben dürften. Eine Zusammenstellung des
Erfahrungskandes, richtige mit aller Umsicht angestellte
Erfahrungen, das Resultat von Sectionen, wo
sich Gelegenheit dazu darbieten sollte, eine mög-
liche Aufklärung über die Schädlichkeit oder Un-
schädlichkeit der Milch u. s. w. werden uns sehr
willkommen seyn.

Wir lassen nun eine kurze Beschreibung der

czy dopiero wtedy, gdy się wzmaga, inną
zwierzęta zaraza lub nie. To jest jednak ga-
dnem uwagi, że podług pewnych doniesień
pokazało się to ale już od niejakiego czasu
pomiedzy bydłem w Królestwie Polskiem, i że
w Departamencie Królewskiéy Regencyi w
Poznanu wybuchło najprzód w jednym z Po-
wiatów graniczących z Królestwem Polskiem,
w którym, iak wiadomo, znaczna ilość bydła
z tamecznych Prowincyi sposobem handlowym
przychodzi. Łącząc z tém doświadczenia z
wczesniejszych epizocyi, w których choroba
wzmagła się w pewnym kierunku, zdaje się,
że potwierdza się ta opinia, iż choroba rze-
czona jest zarazliwą. Wnioski takie o rzeczy,
ważne są w postępowaniu policyiném wzglę-
dem choroby w pysku i kopytach.

Przy wzięciu się choroby wymagają roz-
sądek i ostrożność tego, aby schorzone bydło
niezwłocznie od zdrowego odosobnione było;
i gdy dotychczasowe doświadczenia niewska-
zały ieszcze tego, czy mleko krów chorobom
tym podległych, szkodliwe jest dla ludzi i
zwierząt, przeto i w używaniu onego potrze-
bny ostrożności śaniedbywać nienależy.

To przytoczywszy, i uważając, że cho-
roba w pysku mogłaby być wzięta za szko-
dliwego raka na osorze, w którego się w ra-
zie połączenia się z pomorem płucowym
obraca, obowiązujemy powtórnie mieszkanców
Departamentu tutejszego, aby o każdéy trzód-
zie bydła chorobom w pysku i kopytach
podległéy, donosili natychmiast przełożonym
sobie Radzcom ziemianiskim. Po JPP. Fizykach
powiatowych mamy zaś prawo spodziewać się
tyle do nauk przywiązania, że z wybuchu cho-
roby zechcą tak korzystać, aby usunąć wątpli-
wość, iaka względem niéy z różnycz ieszcze
stron zachodzi; pryncypalnie uważać trzeba na
szerzenie się choroby od jednego do drugiego
miejsca, iżby dociec istoty zarazliwéy i wpływu
klimatycznego. Nadeśtania zbioru szczegółów,
opisu doświadczeń grantownie i z ostrożnością
poczynionych, tudzież wypadku sekcyi, jeżeli
do przedsięwzięcia ich poda się sposobność,
a nareście wyiaśnienia, ile będzie można,
szkodliwości i nieszkodliwości mleka i t. d.
oczekiwani będziemy w swoim czasie.

Dla informacyi Publiczności trudniący

Krankheit und der Behandlung der erkrankten Häupter, die uns die zweckmäßigste scheint, für das landwirthschaftliche Publikum nachfolgen.

W a u l f e u c h e.

Wie schon oben bemerkt worden, tritt das Uebel gewöhnlich in einer sehr gelinden Form auf. In der Mundhöhle, welche etwas roth und erbleht erscheint, besonders auf der Zunge, und dem Oberkiefer, bilden sich unter der eigentlichen Haut, welche sich abblättert, 3, 4 bis 5 Blasen von der Größe einer Bohne, bis zu der einer Wallnuß. In diesen Blasen, welche mit hellem Einzündungsrande umgeben sind, befindet sich gelbliches Wasser. Die auf diese Art in die Höhe gehobene losgetrennte Haut ist abgestorben, und muß sich loslösen, damit sich eine neue in der Stelle erzeugen kann. Sehr oft findet man auch, daß die Blase bereits geöffnet, das Wasser abgestossen, und nur die lederner Rüste derselben ganz zusammen gefallen, vorhanden sind. Das darunter liegende Fleisch ist die ersten Tage dunkelfarbig, oder blauroth, gegen das Ende der ersten Woche pflegt sich schon wieder eine neue junge Haut zu bilden, und nach 14 Tagen ist die Hauptsache geschehen. Selten wird das Kälbvieh, ungeachtet des stattfindenden Fiebers, sehr krank; allein das Schlagen ist sehr erschwert, das Vieh ballt das Futter im Maule herum, und kann es nicht hinunterschlucken, wodurch dasselbe abmagert. Die Krankheit offenbart sich auch zuweilen in den Nasenhöhern, so wie an dem äußern unbehaarten Theile des Mauls, nicht minder an dem Eiter der Nüße. An den beiden ersten Orten treten jedoch die Erscheinungen, blos als oberflächliche Hautausschlägen hervor.

Die Behandlung unterscheidet sich in die innere und äußerliche. Was die innere anlangt, so sind eigentliche Arzneimittel ganz unnöthig. Es ist vielmehr bei dem, dem kranken Häuptern zu reichenden Futter, bloß dahin zu sehen, alles zu vermeiden, wodurch vermöge einer mechanischen Reizung, das Uebel in der Mundhöhle verschlimmert werden dürfte, dagegen solches Futter auszuwählen, wodurch, ohne die vorerwähnte nachtheilige Eigenschaft, der Hunger gestillt, und der Abmagerung vorgebeugt wird. Man vermeide daher, dem kranken Vieh Stroh, Ertrab oder Heu zu verabreichen; vielmehr gebe man häufig Kleien, Wehl, und Strotränke, oder weiches Futter von Rüben, Kartoffeln u. dgl.

sich gospodarstwóm umieszczamy tu jeszcze krótki opis chorób, i sposobu leczenia podległego im bydła, który nam się, najfoso-wniejszym bydła zdaie.

Choroba w pysku.

Jak już wyżej powiedzieliśmy, choroba ta powstaie bardzo zwolna. W pysku, który cokolwiek czerwonym i zaognionym bydź się okazuje, a szczególniey na orzech i szczyte górnéy, robią się pod właściwą skórą, która odstaię, pecherze w liczbie 3, 4 do 5; wielkości grochu białego aż do wielkości włoskiego orzecha. W pecherzach tych, żadną obwódką z zaognienia nieotoczonych, znajduje się żółta woda. Skóra tym sposobem w górę wniešona i od mięsa odstaięca iest martwa, i powinna odpaść, ażeby na iey miejscu uformowała się nowa. Bardzo często widzieć także można, że pecherz już pękł, woda z niego wyciekła i że skóra tylko zupełnie pokurczona z pecherza ieszcze pozostała. Znajdujące się pod nią mięso iest w pierwszych dniach koloru ciemnego albo sioczerwonego, a ku końcowi tygodnia wschodzi znowu nowa młoda skórka, i w 14 dniach rzecz gładna skończyła się. Bydło rzadko wtedy bardzo chore, pomimo tego, że febrę dostaie, ale potykac mu trudno, przeyraca obrok w pysku a połykać go niemoże, przez co chudnie. Choroba pokazuje się także czasem w nozdrzach i na zewnętrznych nieobrytych częściach pyska, a u krów na wymionach. Na pierwszych dwóch miejscach iednak, pokazują się tylko powierzchowne nagryzienia skóry.

Leczenie iest dwojakie: wewnętrzne i zewnętrzne; — co do pierwszego, niepotrzebne są właściwe lekarstwa. W dawaniu obroku b. d. głębiej schorzałemu unikac tylko należy wszyłkiego, coby drażniło mechanicznie, a przez coby choroba w pysku pogorszyć się mogła, trzeba więc dawać mu taki obrok, któryby drażnienia żadnego niesprawiał, gdyż uspokoił i niedowalał b. d. głębiej chudnąć; z ac em sieczki, słom, ani też siano choremu b. d. głębiej dawać mianstleży, ale trzeba dawać napoy z otrab, mąki, srotu, lub mięki pokarm z rzepy, kartofli i t. d.

Hinsichts der äußerlichen Behandlung suche man vor allen Dingen die Klaffe zu öffnen, und die abgekorbene Haut mit einem Instrument oder einer Scheere behutsam wegzuschaffen. Ist dies geschehen, so wäscht man den Theil täglich einigemal mit einer Abkochung aus gleichen Theilen Salbel und Schwarzgarbe, wozu die Hälfte Essig und Honig genommen wird, gut aus; zu welchem Behuf man sich eines leinenen Lappens bedienen kann. Die Erfahrung hat gezeigt, daß man dazu auch Menschenurin mit Vortheil gebraucht hat. Sollten in den Wunden brandartige Stellen zum Vorschein kommen; so nehme man Einen Theil Terpentinel, acht Theile starken Branntwein, und 12 Theile Wasser, und wasche damit, nachdem die Mischung vorher jedesmal gut umgeschüttelt wird, die brandigen Stellen öfters aus.

Die Klauenseuche

entsteht gewöhnlich im Gefolge der Maulseuche; befällt sowohl das Rindvieh, als auch andere Thiergattungen, besonders das Schwarzvieh. Sie offenbart sich durch verminderte Fresslust und durch Fieber; das Vieh liegt gern und starrt, wenn es zum Aufstehen genöthigt wird. Die Füße sind um die Klauen herum heiß, oberhalb der letztern zeigen sich Bläschen oder Röhre mit Feuchtigkeit. Hier bilden sich endlich Eiterungen, Geschwüre, Fisteln, auch wohl der Brand. Oft ist der Verlust der Klauen damit verbunden.

Nach diesem Grunde, da besonders die Heilung schwierig ist, pflegt das Uebel langwieriger zu werden, als die Maulseuche. Inwieweit ist auch hier in der Rücksichts zu thun. Ruhe, gute Pflege, und relative Diät des Thieres ist alles, worauf man in dieser Hinsicht zu sehen hat. Eine vorzüglichere Berücksichtigung verdient dagegen die äußerliche Behandlung. Man hat zur Vinderung der Hitze im Innern der Klauen einen dicken Umschlag von Lehm, mit Essig stark angefeuchtet, sehr erprießlich befunden. Der Umschlag muß jedoch nie hart, mithin oft mit Essig wieder angefeuchtet werden. Auch kann man Goulardisches Wasser, womit lehmene Lächer befeuchtet werden, umschlagen; nicht minder will man das heißste Vesicant des erhalteten Hufes mit kaltem Wasser wohlthätig befunden haben. Zeigen sich weitere Folgen durch Eiterung, Fisteln oder

Co sich tyczy leczenia zewnętrznego, należy się nadewszystko trzeba, aby otworzyć pęcherze i skórki martwe poodrzynać ostrożnie narzędziem do tego Rosównem albo nożyczkami, a gdy to stanie się, wymywać dobrze to miejsca, na których były pęcherze, kilka razy na dzień dekoktem ze salwii i krwawniku, wzięwszy obydwóch tych ziół równą ilość, tudzież połowę octu i miodu; do wymywania takowego użyć trzeba płociennego płatka. Doświadczenie wreszcie nauczyło, że użycie uryny ludzkiej do wymywania, dobry miało skutek. Jeżeliby zaś w ranach pokazały się miejsca zaognione, natenczas wzięto trzeba iedną część oleju terpentynowego, ośm części mocnej gorszałki, i dwanaście części wody, i mieszanią tą, skfóciwszy ją dobrze za każdym razem, często też miejsca wymywać.

Choroba w Kopytach

powstała za zwyczaj wskuta choroby wysysku, i tak bydlę rogate, iak i inne zwierzęta, a szczególniej trzody chlewne, oney podpadają. Poznać ją można skoro bydlę chęć do żarcia traci, tudzież po febrze i potem, że bydlę leży i kulawie się skoro do wstania zniewolone zostają. Nogi ma ciepłe około kopyt, nad któremi pokazuje się pęcherze, albo miejsca zaognione i wilgotne. Na temże samem miejscu powstają wrzody, ropa, fistuły, a nawet piekielny ogień. Choroba ta sprawia często, że bydlę kopyta traci.

Z powodu więc tego, a szczególniej, że leczenie jest trudne, trwa choroba w kopytach dłużej za zwyczaj, aniżeli choroba w pysku. Wewnętrzne leczenie i tu także jest niepotrzebne. Spokojność, piekocelstwo i czystość w obrozie lub chlewie, oto jest wszystko, czego w tym względzie przestraszać należy. Leczenie wewnętrzne wymaga przeciwnie szczególniejszej uwagi. Doświadczone, że celem zmniejszenia gorączki w obwodzie kopyt, dobrą jest rzecz, obłożyć je grubo gliną, octem mocno zwilżoną, glina iednak nigdy stwardnąć niepowinna; zaczną często zwilżać ją octem potrzeba. Obłożyć także można kopyta płociennymi płatkami, w wodzie Goulardskiej maczanemi, twierdzą niemniej, że polewając zaognione kopyta często

Brand, so muß eine chirurgische Behandlung eintreten, der abgestorbene schadhafte Theil mit dem Messer weggeschritten, und die Wunde mit reizenden, reinigenden Mitteln verbunden werden, wozu sich gleichfalls die oben angegebene Mischung aus Terpentinöl und Branntwein empfiehlt.

Dieses Mittel, wozu man nach eine Abkühlung von Weimuth setzen kann, ist nicht weniger nützlich bei Waden, welche sich häufig in den Wunden zu erzeugen pflegen.

Bromberg, den 9ten Dezember 1816.

Königlich Preussische Regierung.
Erste Abtheilung.

Bestimmung wegen der Taxen in den Gasthöfen.

Der §. 162. des Edikts vom 7ten September 1811. über die polizeilichen Verhältnisse der Gewerbe setzt bereits fest, daß die Gastwirthe unter keiner polizeilichen Taxe stehen, dagegen verpflichtet sind, monatlich sich selbst, und zwar jeder für sich, besonders, eine Taxe zu setzen, diese in allen Gaststuben anzuschlagen, und im Laufe des Monats bloß dorthin zu liquidiren.

Da diese Einrichtung in mehreren Städten des hiesigen Departements noch nicht getroffen ist, so finden wir uns veranlaßt, solche in Betreff der größern und besuchtesten Städte des Departements namentlich in Hinsicht auf die Städte Bromberg, Fordon, Labischin, Nakel, Schubin, Weisk, Lobzens, Erin, Schneidemühl, Schinlanke, Silchue, Czarnikau, Chodziesen, Pongrowiec, Inowroclaw, Strzelino, Grajew, Puderwitz und Trzemeszno geltend zu machen.

Wir verordnen zu dem Ende Folgendes:

1. In den vorbenannten Städten steht es nach wie vor einem jeden Gastwirth frei, den Preis der Gegenstände, die er den bei ihm einkehrenden Reisenden anbietet, nach eigener Willkühr zu bestimmen, und darin so oft er es für zweckmäßig findet, eine Aenderung zu treffen.

2. Ein jeder dieser Gastwirthe aber ist gehalten, ein genaues Verzeichniß aller Gegenstände die er den Reisenden anbietet, der Zimmer

zimna woda, debrych z tego doświadczone skutków. Jeżeli zaś potem pokaże się ropa, fistuły, albo piekielny ogień, natenczas trzeba operacyi chirurgicznej, to jest, wyrznąć nożem martwe i uszkodzone części mięsa, obłożyć ranę lekarstwem drażniącym i czyszczącym, do czego użyć również można podanęj wzwyz mieszankiny z oleju terpentynowego i goratki.

Srodek ten, do którego przyłączyć także można dekokt piołunowy, dobry jest zarazem na robaki, które się w ranie częstokroć rodzić zwykły.

Bydgoszcz, dnia 9. Grudnia 1816.

Król. Pruska Regencya.
Wydział Pierwszy.

Postanowienie względem tax po oberzach.

§. 162. Edyktu z dnia 7. Września 1811. względem kosunków policyjnych procedera stanowi, że oberzyci pod żadną taxą policyjną nie stoja, przeciwnie zaś obowiązkiem ich jest, aby sami a mianowicie każdy w szczególności dla siebie taxę ułożył, tę w wszystkich izbach oberay wzwiesił, i w biegu miesiąca podług niej tylko likwidował.

Gdy zaś rozporządzenie to w wielu reszce miastach Departamentu tutejszego wprowadzone nieroztało, powodowani się przeto bydź widziemy, oneż do większych i częściej odwiedzianych miast Departamentu, mianowicie do miast: Bydgoszczy, Fordona, Łabiszyna, Nakla, Szubina, Wyrayska, Lobżenicy, Kcyni, Piły, Trzeizanki, Wielgna, Czarnkowa, Chodziesza, Wągrowca, Inowroclawia, Strzelna, Gniezna, Powiedzisk i Trzemeszna zaprowadzić.

Tym końcem stanowimy co następuje:

1. W miastach powyżey rzeczonych pozostawione jest każdemu oberzycie, cenę przedmiotów, którą podróżnym do niego wstępującym zbywa, podług upodobania własnego postanowić, i w tę mierze, ile razy za stosowne uzna, zmianę uczynić.

2. Każdy zaś z oberzystów tych obowiązany jest dokładny wykaz wszystkich przedmiotów, które podróżnym wydaie, nie-

Ministerium
F. N. 1504 / 1914

und Bette, welche er den Pölkern zu vermlethen hat, und der Preise, die er dafür fordert, anzufertigen.

3. Dieses Verzeichniß muß er, mit seiner eignen Unterschrift versehen, der Orts-Polizei-Behörde vorlegen, und diese wird dasselbe zu ihren Akten bringen, um alle zwischen Reisenden und Gastwirthen entstehenden Streitigkeiten darzu zu entscheiden, auch

4. den Gastwirthen beglaubte Abschriften davon ertheilen, welche diese bei Vermeidung einer Strafe von Zwei Thaler an der innern Seite der Stubenthüre eines jeden von ihnen zu vermlethenden Gastzimmers und der Schankstaben zu Jedermanns Einsicht aushängen müssen.

5. Die Orts-Polizei-Behörde beglaubiget diese Abschriften, und bemerkt dabei: daß jeder Fremde, der wegen der Uebertretung der Taxe von Seiten des Gastwirths Beschwerde zu führen hat, sich an sie wenden müsse, und der sofortigen Untersuchung und Abstellung derselben versichert seyn könne, so wie jeder Reisende, der irgend etwas, was in dem Verzeichnisse nicht benannt ist, begehret, sich über den Preis desselben vor seiner Beschaffung mit dem Gastwirth zu einigen habe.

6. Mit dem 1sten Januar k. J. müssen diese Taxen in allen Gasthöfen, Kaffeehäusern und Weinstuben der oben benannten Städte angebracht werden.

Die Polizei-Behörden haben über die Befolgung zu wachen, und einen jeden Contravenienten mit einer Strafe von 2 Rthlen. zu belegen.

Zugleich wird diese Gelegenheit benutzt, um die Polizei-Behörden in den Städten zu der Sorge zu veranlassen, daß eine größere Keuschheit in den Gasthöfen angetroffen werde, welchen jetzt nicht mit Recht der Vorwurf der Unsauberkeit gemacht wird.

Sie haben zur Erreichung dieses Zwecks sich vorzüglich der Vorstellung zu bedienen, daß durch Keuschheit in Häusern und Zimmern der eigene Vortheil der Gastwirths werde befördert werden, indem eben dadurch für Fremde und Reisende ein Reiz entsteht, ihre Gasthöfe zu besuchen, und haben die Polizei-Behörden durch Revisionen, die

mniey pokoi i pościeli, które dla tych do wynajęcia trzyma i cen które za to żąda, sporządzić.

3. Wykaz ten stwierdzony jego własnym podpisem, powinien Władzy policyinay miejscowey podać, która go, w celu rozstrąsania podług onegoż wszelkich sporów między podróżnemi i oberzyskami zayść mogących, do akt swych zachowa, a

4. oberzyskom kopią onegoż poświadczoną wyda, którą ciż pod zagrożeniem kary talarów dwa na drzwiach wewnątrz każdego pokoju wynająć się mającego i isb szynkowych, dla wiadomości każdego wywiesić powinni.

5. Władza policyina miejscowa poświadczy kopie te i przytém namieni, że każdy obcy, który względem praysłapienia taxy z strony oberzysły, skarszyć chce, do niey udać się winien, i przedsięwzięcia natychmiast indagacyi tudzież doprowadzenia onęy pewnym bydź może, iako też że każdy podróżny, który tego co w wykazie wymienionem nie jest, żąda, względem ceny tegoż przedmiotu przed odebraniem onego z oberzyską ugodać się powinien.

6. Z dniem 15. Stycznia r. p. taxy te w wszystkich oberzachs, kawiarniach iako i izbach winy, iakże powyżey rzeczonych zaprowadzone bydź mają.

Władze policyine nad wykonaniem tego czuwać, i na każdego kontrawenienta karę talarów 2 wymierzać będą.

Korzystając przytém z okoliczności téy, zalecamy zarazem Władzom policyinym w miastach, aby się o to staraty, iżby więkksza czyłność w oberzachs zachowywana była, którym dotąd zarzut nieochędoftwa aż nadto słusznie uczyniony był.

Nadto, końcem dopięcia zamiaru tego, wyftawią Władze policyine oberzyskom szczególne, że przez czyłność w domach i pokojach własciwy zysk oberzysków powiękzać się będzie, ile że przez to większy jest pobaw dla obcych i podróżnych do odwiedzenia ochędożnych oberzów, w reście przykładać się do tego. Władze policyine, przez re-

Sin und toleber vorzunehmen sind, dahin zu wirken, daß der Zweck erreicht werde.

Bromberg, den 10ten December 1816.
Königlich Preussische Regierung.
Erste Abtheilung.

wisze tu i owdzie odbywać się mające, winny, iżby zamiar ten pomysłny osiągnął skutek
Bydgoszcz, dnia 10. Grudnia 1816.
Król. Pruska Regencya.
Wydział Pierwszy.

Finanz = Angelegenheit.

Wegen der nachsuchenden Heide = Einmietthen.

Względem gajenia się.

Um dem willkürlichen Verfahren bei der jährlichen Heide = Einmietthe zu begegnen, setzen wir fest:

W celu zapobieżenia samowładnemu postępowaniu przy rocanem gajeniu się, stanowimy:

1. Alle diejenigen Einsassen, die nach der bisherigen Verfassung zur Heide = Einmietthe zugelassen werden können, und die von dieser Vergünstigung Gebrauch machen wollen, müssen sich zu diesem Ende bis zum zosten August eines jedes Jahres in demjenigen Forstamte anmelden, in dessen Waldbezirk sie sich einzumietthen gedenken.

1. Wszyscy ci mieszkanicy, którzy podług postępowania dotychczasowego do gajenia się przypuszczeni być mogą, i którzy z pozwolenia tego użytkować chcą, powinni się tym końcem do dnia 20. Sierp. każdego r. u tego Urzędu leśnego zgłosić, w którego okręgu lasa gaić się zamysląją.

Hierunter sind also auch die Einsassen aus den Städten und adelichen Ortschaften verstanden, denen die Einmietthe nach Beschaffenheit der Forsten auf den Fall verstatet werden kann, wenn abzusehen ist, daß die Heide = Einmietther aus Königlichlichen Ortschaften das vorhandene Kaff = und Beseholz nicht aufräumen können.

Pomiędzy temi rozumieją się także mieszkańcy miast i dóbr szlacheckich, którym gajenie się podług stanu lasów w tym razie dozwolone być może, gdy podług przekonania, gający się z dóbr Królewskich, wznajdującego się drzewa leżącego i luźnego wprzętnąć niemogą.

2. Derjenige, der den obigen Termin verabsäumt, hat es sich selbst beizumessen, daß er nicht mehr zur Heide = Einmietthe notirt wird; wer sich aber notiren läßt, kann seine Erklärung nicht mehr zurücknehmen, und muß auf jeden Fall, Besig = Veränderungen nicht ausgenommen, den betreffenden Geldbetrag entrichten.

2. Ten, który w powyżey rzeczonym terminie zgłosić się zaniedba, sam sobie przypisać musi, że do gajenia się zapisany niebędzie, kto się zaś zapisać każe, oświadczenia swego więcej już cofnąć nie może, i powinien w każdym razie, niewyłączając nawet zmiany zamieszkania, nalezną ilość pieniężną zapokoić.

3. Es darf jedoch das Heide = Mletthsgeld nicht gleich bei der Anmeldung erlegt werden, vielmehr muß der Einmietther am 25ten September jeden Jahres den gedruckten Heide = Einmietth = Zettel an dem ihm gleich bei der Anmeldung zu bestimmenden Orte abholen und die Zahlung bei Strafe der Einziehung leisten.

3. Pieniądze iednak za gajenie się przypadające, niepotrzebują być zaraz przy zgłoszeniu się złożone, owszem powinien gający się dnia 25 Września roku każdego drukowany kwit do gajenia się znieśca przy zgłoszeniu się tego enemuż oznaczonego odebrać, i opłatę pod karą ściągienia zapokoić.

Hiernach also haben

W skutek więc tego powinny

4. die Forstämter die Konfignation zu fertigen, und spätestens bis zum 1sten September eines jeden Jahres ganz unfehlbar und bei einer unweilfächtigen Strafe von zwei Thaler zur Revision und Bestätigung einzureichen, wobei ihnen ganz

4. Urzędy leśne konasygnacya sporządzić, i najpóźniy do dnia 1. Września roku każdego niezawodnie i pod nieopuszczoną karą talarów dwa do rewizyi i zatwierdzenia podać, przytćm szczególniejszy obowiązek na

besonders zur Pflicht gemacht wird, daß sie bei Annahme der fremden Einmischer mit aller Umsicht den Zustand der Forsten in Erwägung ziehen, und letztere so wenig mit fremden als eigenen Heide-Weidern überlasten.

Bromberg, den 2ten Dezember 1816.

Königlich Preussische Regierung
Zweite Abtheilung.

nich wkładamy, aby przy przyjmowaniu obcych gających się z wszelką ostrożnością na stan lasów uwagę zwracali, i tych tek obce-mi jako też własnymi gającymi się, za aby nieobciążali.

Bydgoszcz, dnia 2. Grudnia 1816.

Król. Pruska Regencya.
Wydział Drugi.

Militair = Angelegenheit.

Die Verpflichtung zum Kriegsdienste betreffend.

Mit Bezugnahme auf die, von uns im Amtsblatt vom Jahre 1815 No. 6. Seite 63. ic. aufgenommene Bekanntmachung des kommandirenden Generals im Großherzogthum Posen, Herrn General-Lieutenant v. Thümen, Excellenz, und auf das dort mitabgedruckte Allerhöchste Edikt vom 2ten September 1814 das Grundgesetz über die Kriegesverfassung des Staats enthaltend, bringen wir hiermit zur öffentlichen Kenntniß, daß dieses Allerhöchste Edikt vom 2ten September 1814 nach der Deklaration des Hrn. Staatskanzlers, Fürsten v. Hardenberg, Durchlaucht, vom 4ten d. M. auch in der hiesigen Provinz in Kraft tritt.

Bromberg, den 13ten Dezember 1816.

Königlich Preussische Regierung.
Erste Abtheilung.

Betrifft die Invaliden = Scheine, die eine Militair = Person zur Versorgung im Civile berechtigen.

Es ist die Frage zur Sprache gekommen, ob die von den Regiments = Chefs ertheilten Invaliden = Scheine bei Beurtheilung der Qualifikation eines damit versehenen Subjekts zur Belangung zu einer Civil = Versorgung den Scheinen eines hohen Departements für die Invaliden gleich zu achten sind?

Des Herrn Kriegs = Ministers Erzellenz haben diese Frage dahin entschieden:

daß eigentliche, eine Versorgungs = Berechtigung begründende Invaliden = Scheine lediglich von

Względem obowiązku do służby w woysku.

Odwolując się do obwieszczenia JW. Generała Leytenanta de Thiemen dowodzącego w Wielkiem Xięstwie Poznańskiem w dzienniku urzędowym z roku 1815 No. 6. na stronnicy 63 etc. umieszczonego, tudzież do edyktu Najwyższego z dnia 3. Września 1814 urządzenie woyskowe zawierającego, także podobnie umieszczonego, podaliśmy niniejszem do wiadomości publicznej, że edykt ten Najwyższy z dnia 3. Września 1814 podług oświadczenia JO. Xcia Kanclerza Państwa de Hardenberg z dnia 4. m. b. i do Prowincyi tutejszey stosuje się.

Bydgoszcz, dnia 13. Grudnia 1816.

Król. Pruska Regencya.
Wydział Pierwszy.

Względem zaświadczeń inwalidów nadających prawo osobie woyskowej do funkcyi cywilney.

Zasła kwekya: czyli świadectwa które dowódcy pułków udzielają woyskowym na dowód że są inwalidami, uważać należy przy osądzeniu, czyli osoba świadectwo takowe posiadająca, zdatną jest do funkcyi, za równe atestom, które wydział trudniący się inwalidami wydać?

JW. Minister woyny rozstrzygnął kwekya tę w ten sposób:

że właściwe świadectwa dowodzące, iż osoby niemi opatrzone, są inwalidami i mają

Selten des Departements für die Invaliden
ausgestellt werden können.

Vergleichen von den Kommandeuren der ver-
schledenen Truppentheile ausgefertigten Scheine,
insofern sie sich über das frühere Dienstverhalten
und die Fähigkeiten eines Versorgung suchenden In-
validen vorteilhaft aussprechen, können daher nur
als Empfehlungen die Berücksichtigung der betref-
fenden Behörden verdienen, für sich allein aber die
Versorgungs- Qualifikation eines Anstellung Su-
chenden, nur in den Fällen begründen, wenn der-
selbe (wie dies vorzüglich wohl nur mit ehemaligen
freiwilligen Jägern der Fall seyn wird), nach sekun-
dären Fähigkeiten einen Posten nachsucht, welcher
nicht in die Klasse derjenigen gehört, die vorschritts-
mäßig ausschließlich nur mit anerkannten, und ge-
setzlich zu Versorgungs- Ansprüchen berechtigten In-
validen besetzt werden sollen.

Wir bringen diese Bestimmung hiermit zur
allgemeinen Kenntniß.

Dromberg, den 19ten Dezember 1816.

Königl. Preuß. Regierung.

Erste Abtheilung.

prawa do funkcyi, iedynie przez wydział
trudniący się inwalidami wydawane być
mogą.

Swiadcetwa więc przez dowodzących
różnemi oddziałami woyska wydane, isteli
obeymnią zalety co do dawniejszney służby
i zdatności inwalidy zgłaszającego się o funkcyę,
niegą tylko jako rekomendacye zasłużyć na
względy Władz, same zaś przez się dowo-
dzić mogą prawo do funkcyi, pomieszczenia
żądającej osoby w tych tylko przypadkach,
gdy taż osoba, (jak to zapewne najczęściej
tylko co do dawnych ochotników myśliwców
sędziać się będzie) żąda podług zdatności
swoięj funkcyi nie należący do liab tych,
które podług przepisów wyłącznie samemi
tylko uznaniami inwalidami, prawo do nich
mającemi, obsadzane być mają.

Postanowienie to podajemy niniejszemu
do publiczney wiadomości.

Bydgoszcz, dnia 19. Listopada 1816.

Król. Pruska Regencya.

Wydział Pierwszy.

Schul = Angelegenheit.

Aus dem Bericht, welchen der Herr Regierungs-
Rath Reichhelm über seine Schul- Revisions- Reise
durch einen Teil des Regierungs- Bezirkes abge-
kattet hat, haben wir mit freudiger Theilnahme
die wahrhaft rühmliche Auszeichnung, mit welcher die
katholische Schule in Lobsens und die
protestantische in Nakel den übrigen städtischen Ele-
mentarschulen voranleuchten.

Durchdringen von der lebhaften Ueberzeu-
gung, wie wichtig auf das Wohl des Staates, wie
entscheidend auf das Gedeihen der Kirche und der
Menschheit, die Bestrebungen wohl eingerichteter
Volksschulen einwirken müssen, werden wir uns
mit Sorgfalt und Vorliebe bemühen, den reifsam-
sten, treuesten und würdigsten unserer öffentlichen
Lehrer thätige Beweise unserer ganz besondern
Achtung und Zufriedenheit zu ertheilen.

In Verfolg dieses leitenden Gesichtspunktes
nennen wir zunächst mit Vergnügen den Namen
des Herrn Franz Sucharski, Lehrers an der ka-
tholischen Elementarschule in Lobsens. Zwar ist

Z rapportu, który nam W. Radzca Regencyi
Reichhelm w przedmiocie rewizyi szkół
w części okręgu Regencyi zdał, z ukonten-
towaniem doczytaliśmy się o prawdziwym i
ehlubnym popisie, którym szkoła katolicka w
Lobzenicy i protestantska w Nakle innym ele-
mentarnym szkołom miejskim przewodziły.

W mocnem przekonaniu iak ważnem
dla dobra kraju, iak decydującemi dla wzrostu
kościół i ludzkości usiłowania dobrane
urząd onych szkół ludu, przykładac się po-
winny, starać się będziemy usilnie i z przy-
chylnością, naypilniejszym, naywierniejszym i
naygodniejszym z pomiędzy nauczycieli pu-
blicznych czynne dowody szczególniejszego
naszego szacunku i ukontentowania okazać.

W skutek tego, wymieniamy nasam-
przód z ukontentowaniem na wisko J. P. Fran-
ciszka Sucharskiego nauczyciela szkoły ele-
mentarney katolickiey w Lobzenicy. Lubo
tenże od roku w terażniejszym swym urzę-
dzie dopiero się znayduje, iac się sobie przez

derselbe erst seit einem Jahre in seinem gegenwärtigen Amte, aber eben so, wie er durch Lehrgeschicklichkeit und unausgesetzte Berufstreue sich unsern Beifall erworben, und die Schule gehoben hat, eben so ward ihm durch stilles und fleißiges Betragen die Liebe seiner Gem. inde zu Theil.

Nicht minder veranlaßt fühlen wir uns zu sehr ehrender Meinung des Herrn Martin Heinrich Heeche, Lehrers an der protestantischen Elementarschule in Nakel. Die Wahrnehmung eines stillen bescheidenen Verdienstes hat etwas Ruhrendes in sich. Mit solcher Empfindung erfahren wir, daß Herr Heeche, Vater von acht unermäßig Kindern, bei einem höchst kärglichen Einkommen, schmerzhaft Entbehrungen gemacht hat, um auf eigene Kosten für den Unterricht in seiner Schule wissenschaftliche Hülfsmittel anzukaufen zu können. Ohne besondere Unterweisung, geleitet von eigenem glücklichen Nachdenken, hat er der Hauptsache nach, ziemlich richtig den Weg getroffen, um aus seiner Schule allen künftigen Mechanismus des Lernens zu bannen, und dagegen dem Unterrichte frühliche Kraft, lebendige Anschauung und geistige Aufregung zu verleihen.

Solche Bemühungen wird Gottes Segen krönen, und der Staat in ihnen seine treuen Diener erkennen.

Möchten doch viele unserer Lehrer so schönem Beispiele folgen, und sich auch bei dieser Veranlassung überzeugen, daß wir anermüdetlich mit der Verbesserung ihres Zustandes beschäftigt sind. Wenn werden die Herrn Geislikchen beider Konfessionen die in Ihren Kirchspielen wohnenden Schullehrer mit dieser öffentlichen Anerkennung wahren Lehrer-Verdienstes zur Ermunterung und Anspornung derselben bekannt machen.

Bromberg, den 14ten Dezember 1816.

Königlich Preussische Regierung.

Erste Abtheilung.

Justiz = Angelegenheit.

Betrifft die Militair-Justiz-Versaffung.

Względem Sädown woyskowych.

Bei dem Mangel an gesetzlichen Vorschriften über die Privat-Verhältnisse der in ihre Heimath entlassenen Landwehr, in Bezug auf die Rechte

szatność w naukach i niesaprzeczną wierność powołania swego na ukontentowanie nasze zasłużył, i szkołę do stopnia wyższej doskonałości podniósł, tyle przez obywatne i spokojne postępowanie miłość gmny siedząc sobie potrafił.

Niemniéj powodowani się byćdź czujemy do wymienienia chlubnego dla nas nazwiska JP. Marcina Heinricha Heeche nauczyciela szkoły elementarnej protestantskiej w Nakle.

Dostrzeżenie skromnych i spokojnych zasług ma coś wzbudziającego w sobie. W takim uczuciu dowiadujemy się, że JP. Heeche oyciec ośmiu niewychowanych dzieci, przy nayszczuplejszym dochodzie, bolesnemu poddał się niedostatkowi, aby kosztem swym dla nauk w szkole swéy potrzebne dzieła zakupił. Bez szczególnéj wskazówki, powodowany własną i szczęśliwą swą rozważą, chwycił się co do istoty rzeczy prawdziwej drogi, aby z szkoły swéy wszelki martwy mechanizm uczenia wyrugował a natychmiast radośną moc, żywy obraz i prawdziwy ruch w oneyże zaprowadził.

Usiłowania takie Bóg błogostawieństwem swém uwienioży, Rząd zaś w nich wiernych swych siąg zna.

Uby wielu innych nauczycieli z przykładem tym tak chlubnym posili, a postępkiem zaś niniejszym stał się dla nich przekonaniem, iż polepszenie ich losu usilnem iest naszym staraniem. Duchowni obojga wyznania chętnie bez wątpienia nauczycieli w ich parafiach mieszkających o publiczném tém ocenieniu prawdziwych zasług nauczycielskich w celu ożywienia i zachęcenia oyczyt. zawisdomą.

Bydgoszcz, dnia 14 Grudnia 1816.

Król. Pruska Regencya.

Wydział Pierwszy.

Bei dem Mangel an gesetzlichen Vorschriften über die Privat-Verhältnisse der in ihre Heimath entlassenen Landwehr, in Bezug auf die Rechte

Przy niedostatku przepisów prawnych względem stosunków prywatnych, co do puścićnionych do ich rodu żołnierzy z milicyi krajowej ze względu na wymiar sprawiedliwego

pflege, ist höhern Orts die Bestimmung getroffen worden, daß einstweilen die, für die Preussischen Staaten über die Rechtspflege in Kriminal- und Injurien-Sachen gegen beurlaubte und inactive Unteroffiziere und Soldaten, ergangene Allerhöchste Verordnung vom 21sten Februar 1811, welche nachstehende Fesssungen enthält:

„1. Die beurlaubten Unteroffiziere und Soldaten des effektiven Standes, bleiben ohne Ausnahme in Kriminal- und Injurien-Sachen den Militär-Gerichten unterworfen, und der Civilrichter ist nur zu solchen Verfügungen befugt und verbunden, welche keinen Aufsicht leiden. Auch muß der Civilrichter der Untersuchung sich unterziehen, wenn solche nach individueller Beschaffenheit des Verbrechens nur an Ort und Stelle zu führen ist, oder wenn mehrere Personen des Civilstandes als Theilnehmer dabei konfurriren. Nach beendigter Untersuchung ist aber sodann über die beurlaubte Militärperson von dem kompetenten Militär-Gerichtsstande oder kriegsrechtlich zu erkennen.“

„2. Die inaktiven, den Regiments-Kantons zugeheilten Soldaten, oder die sogenannten mit Lauspfaffen versehenen Krümper, sind in allen gemeinen, nicht den Dienst betreffenden Vergehungen, so wie in Injurien-Sachen, woraus die Gesetze eine Gefängnißstrafe bis zu 14 Tagen, oder eine Geldstrafe bis zu 10 Rthlr. bestimmen, den Civil-Gerichten ihres Aufenthaltsorts unterworfen. Solche müssen jedoch die ihnen zuerkannte Gefängnißstrafe in keinem bloß zur Aufberahrung eigentlicher Verbrecher, als Diebe, Betrüger und dergleichen bestimmten, oder der Gesundheit schädlichen Gefängnissen erleiden. Fehlt es an dem Orte ihres Aufenthalts an einem solchen, so sind sie an das nächste städtische Gefängniß zur Erleidung der Strafe abzuliefern.“

„3. Die Civil-Gerichte erkennen in solchen Fällen gegen diese Soldaten und vollstrecken das Erkenntniß, sind aber hiernächst gehalten, dem Kommandeur des Regiments oder Bataillons davon Nachricht zu geben, damit dieser von der Führung des Soldaten Kenntniß erhält, um ihn, wenn er sich nicht bessert, bei wiederholten Vergehungen, zufolge des 54ten Kriegsartikels und in Gemäßheit

ści, postanowiono, iż tómaszowo wydany dla Państwa Pruskiego względem sądenia spraw kryminalnych i iniuryjnych przeciw podofficeróm i żołnierzóm za udopami od swych pułków oddalonym i w czynney służbie niezostającym wytoczonych, rozkaz Najwyższy z dnia 21. Lutego 1811, który następujące zawiera postanowienia:

„1. Podofficerowie i żołnierze z czynnego wojska, którzy za urlopami od pułków swych są oddaleni, w sprawach kryminalnych i iniuryjnych zostają bez wyjątku podległemi Sądóm wojskowym, i Sędzia cywilny do przedsięwzięcia takich tylko rozporządzeń jest upoważnionym i obowiązany, które żadney niesierpią zwłoki. Także i w tym razie Sędzia cywilny indagacyi podjąć się winien, kiedy takowa podług szczególnego rodzaju popełnionego występku wyrowadzoną być musi, lub kiedy osoby cywilne jako współnicy, do tego należały. Po ukonczony zaś indagacyi wyrok co do osoby wojskowej ferowanym będzie przez właściwy Sąd wojskowy.“

„2. Żołnierze nieczynni w kantonach swych pułków bawiący się, czyli wojskowi tacy, którzy nieograniczony otrzymali udop, podlegają co do wszystkich wykroczeń popolitych, służby nie dotyczących się, jako też w sprawach iniuryjnych, dla których prawa karę więzienia aż do dni 14. lub karę pieniężną aż do 10. tal stanowią, Sądóm cywilnym miejsca tego, w którym się bawią. Zawrókowany jednakże przeciw nim kary więzienia odsiadywać nie powinni w więzieniu takim, które tylko dla właściciwych abrodniarzy, jako to: złodzieiów, oszustów, i innych podobnych występnych jest przeznaczonóm, lub zdrowiu szkodliwóm. Jeżeli zaś w miejscu ich pobytu więzienia przyzwoitego niema, natenczas do najbliższego miejskiego dla odsiedzenia kary odesłanemi być powinni.“

„Sądy cywilne wydadzą w podobnych przypadkach przeciw tymże żołnierzóm wyrok i wykonywać go; obowiązane iednak są dać o tém kommanderującemu pułkiem lub Bataionem wiadomość, aby tenże o sprawowaniu się żołnierza był zainformowany, iżby go, w razie niepoprawienia się, przy powtórzonych wykroczeniach, stosownie do art. 54.

des Königl. Befehls vom 19ten Februar 1810 von einem auzunehmenden Staadrichte in die zweite der 10 ve. lichen Sühnung unterworfenen Klasse des Soldatenstandes versetzen zu lassen."

"4. Die Befugung auf das, gegen ein solches Erkenntnis angebrachte Militärisches Gesuch verbleibt dem Landes-Justiz-Kollegio der Provinz."

"5. Auf körperliche Züchtigung oder sogenannte Ehrenstrafen können die Civilgerichte niemals erkennen; da auch die Erlegung einer Geldstrafe nach den Kriegsartikeln nicht stat findet, so ist, wenn die Gesetze eine Geldstrafe verordnen, solche in eine verhältnismäßige Gefängnisstrafe zu verwandeln. Wenn jedoch beurlaubte Unteroffiziere und Soldaten, selbige mögen zum effektiven Stande gehören, oder Krämpfer seyn, in Freisung eines bürgerlichen Nahrungsgewerbes, oder sonst eine Polizei-Kontravention begehen, worauf die Polizei-Gesetze eine Geldstrafe verordnen, so ist von den Civil-Gerichten oder Polizei-Behörden auf diese gesetzliche Strafe zu erkennen und solche zu vollstrecken."

"6. Hat der Soldat ein Dienstvergehn, als Desertion u. oder einen Diebstahl oder ein sonstiges Verbrechen begangen, worauf die Gesetze körperliche Züchtigung, Festungs- oder Zuchthausstrafe, oder eine Gefängnisstrafe von mehr als 14 Tagen, oder endlich eine, über 10 Rthlr. betragende Geldstrafe bestimmen; so verbleibt die Untersuchung und Bestrafung des Angeschuldigten, den kompetenten Militär-Gerichten, und die Civil-Gerichte haben in diesen Fällen nach Vorschrift des §. 216. der Kriminalordnung zu verfahren."

"7. Von den Civil-Gerichten dürfen bei Untersuchungen gegen Unteroffiziere und Soldaten, wohn auch die Injurienfachen gehören, wegen der ihnen nach der Allgemeinen Gerichts-Ordnung und der Verordnung vom 11ten Dezember 1802 zustehenden Exportul-Freiheit, keine Kosten genommen werden."

im Großherzogthume Posen in Anwendung gebracht werden sollen. Insbesondere ist gegen die, in ihre Heimath entlassenen Landwehrlente nach den, unter 2. enthaltenen Bestimmungen zu verfahren.

Es werden sämtliche Gerichte des Groß-

praw wojskowych, i sędownie do rozkazu Królewskiego z dnia 19. Lutego 1810. przez złożyć się mający Sąd wojskowy przesłać kazał do klasy drugiey, karze cielesney podlegających żołnierzy."

"4. Decyzya względem zanesionéy od podobnego wyroku prózby o złagodzenie kary, zostawnie się głównemu Sądowi Prowincjonalnemu."

"5. Kary cielesney lub tak zwanych kar honorowych Sądy cywilne nigdy wyrokować niemogą. Gdy także złożenie kary pieniężney podług praw wojskowych nie jest dozwołoném, tedy, skoro prawo karę pieniężną przepisuie, takowa w proporcjonalną karę więzienia zamienioną być powinna. Jeżeli iednak podofficerowie i żołnierze na urlopie będący, bądź z wojska czynnego, bądź inwalidzi w prowadzeniu iakowego procederu lub innym sposobem iakową popełnią kontrawencyą policyjną, na którą prawa policyjne karę pieniężną przepisuia, tedy kara ta od Sądów cywilnych lub Władz policyjnych za wyrokowaną i wykonaną być ma."

"6. Jeżeli żołnierz popełnił wykroczenie przeciw służbie, iako to: dezercyą i t. d. lub kradzież albo inny iakowy występpek, na który prawo karę cielesną, siedzenie w twierdzy, lub w domu poprawy, albo karę więzienia nad 14 dni, albo nakoniec karę pieniężną więdzący iak 10. tal. wynoszącą stanowią, natenczas indagacya i ukaranie obwinionego zostawnie się właściwym Sądóm wojskowym, a Sądy cywilne w podobnych przypadkach postąpić sobie winny podług przepisu §. 216. Ordynacyi kryminalnéy."

"7. W indagacyach przeciw podofficerom i żołnierzom, do których także należą sprawy injurijne, od tychże, dla służący im podług Powszechnéy Ordynacyi Sądowéy i urzędzenia z dnia 11 Grudnia 1802. wolność od opłaty szportlowéy, przez Sądy cywilne żadne koszta pobierane być niemogą." także w Wielkiem Xięstwie Poznańskiem służyc ma za prawidło. W szczególności zaś przeciw żołnierzom z Milicyi krajowéy do ich rodzin puszczonym, poślapioném być ma podług przepisów pod Nrem. 2. wyszczególnionych.

Zaleca się więc wszystkim Sądóm w

Herzogthums Posen angewiesen, sich hiernach zu achten.

Posen, den 9ten Dezember 1816.

Königl. Ober-Appellations- Gerichts-
Vice-Präsident, und Kommissarius zur
Organisation der Justiz im Großherzog-
thum Posen.

v. Schönermark.

An
Sammtliche Gerichte des Groß-
herzogthums Posen.

Wielkiem Xięstwie Poznańskiem, aby do tego
śdosać się nieomieszkiwały.

Poznań, dnia 9. Grudniu 1816.

Królewski Vice-Prezes Naywyższego
Sądu Appellacyjnego iako Kommissar
do organizowania Sądownictwa
w W. Xięstwie Poznańskiem.

Schönermark.

Do
Wszystkich Sądów Wiel-
kiego X. Poznańskiego.

Personal-Chronik.

In Gemäßheit allerhöchster Bestimmung und
auf Grund der, von Einem Königl. Hochdhl.
2ten Linien-Infanterie-Regimente eingegangenen
Nachricht bringen wir hiernit zur öffentlichen
Kenntniß, daß der Hauptmann Herr Wilhelm v.
Schachmeyer, und der Secunde-Lieutenant Herr
Bausemer beide aus dem hiesigen Departement
gebürtig, ersterer für die mehrstündige hartnäckige
Vertheidigung des Platzes, welchen ein Bataillon
des genannten Regiments den 14ten Februar 1814
bei Jarnilliers besetzt hatte, und letzterer wegen
des bewiesenen außerordentlichen Muthes beim
Eitalkur-Gefechte in der Schlacht bei la Fere
am 28ten Februar 1814 mit dem Orden des eisern
Kreuzes 2ter Klasse ausgezeichnet worden sind.

Bromberg, den 10ten Dezember 1816.

Königlich Preussische Regierung.
Erste Abtheilung.

Stösownie do Naywyższego postanowienia
i na mocy uwiadomienia od 19. Półku pie-
choty liniowej nadeszłego, podajemy niniey-
szém do wiadomości publiczney, że W. kapi-
tan Wilhelm v. Schatmeier i W. Podporu-
cznik Bansemer obay z Departamentu tu-
teyszego rodem, pierwszy za waleczne kilko-
godzinne bronienia miesca, które Batalion pół-
ku reeczonego w dniu 14. Lutego 1814. przy
Jarnilliers obsadził, ostatni zaś za dowiedzione
waleczne mełstwo w bitwie przy La Fere
dnia 28. Lutego 1814, orderem krzyża żela-
znego klasy drugiey zaszczycony zostali.

Bydgoszcz, dnia 10. Grudnia 1816.

Król. Pruska Regencya.
Wydział Pierwszy.

(Hierzu der Oeffentliche Anzeiger No. 52.)

Deffentlicher Anzeiger.

Beilage des Amts-Blatts No. 52. der Königl. Bromb. Regierung.

No. 52.

Bromberg, den 27. Dezember 1816.

Sicherheits-Polizei.

Alle Civil- und Militär-Behörden werden hierdurch aufgefordert und ersucht, auf den Rutecht Jakob Krainsti aus Schwab, welcher eines gewaltsamen Diebstahls angeschuldigt, und am 29ten November d. J. entwichen ist, aufmerksam zu seyn, ihn dingfest zu machen, und gegen Erlass der Kosten gefesselt an den Magistrat in Schwab abliefern zu lassen.

Bromberg, den 13ten Dezember 1816.

Königlich Preussische Regierung.

Erste Abtheilung.

S i g n a l e m e n t.

Alter 20 Jahr, 5 Fuß 3 Zoll groß, blondes Haar, bedeckte Stirn, blonde Augenbrauen, graue Augen, spitze Nase, gewöhnlicher Mund, rundes Kinn und Gesicht, und ist kleiner Statur.

Besondere Kennzeichen:

Derselbe hat kleine Hübe, ist katholischer Religion, spricht polnisch und etwas deutsch.

B e k e i d u n g.

Eine weisse tuchene Jacke, leinene Hosen, Kommissche, runder schwarzer Hut, altes Halsuch, altes Hemde. Effekten, die derselbe bei sich hat: ein auf den Bäckergesellen Heinrich Franz d. d. Polzig, Amts Willau, den 21sten September 1815 ausgestellter Paß, welcher vom Magistrat zu Schwab nach Soron visirt ist.

Alle Civil- und Militär-Behörden werden hierdurch aufgefordert und ersucht, auf den Deserteur Johann Meyer vom 1ten Ostpreussischen Infan-

W **sywa** i uprasza się wssytkie Władztak cywilne iako i woyskowe, aby na parobka Jakuba Krainkiego z Swiecia, który o gwałtowną kradzież obwiniony został, i dnia 29. Listopada r. b. zbiegl, haczne dawaty oko, w rasie wysledzenia przytrzymaty, i na zwrotem kosztów do Magistratu w Swieciu pod mocną strażą odeslaty.

Bydgoszcz, dnia 13. Grudnia 1816.

Król. Pruska Regencya.

Wydział Pierwszy.

R y s o p i s.

Wiek 20 lat, wzrost 5 stóp 3 cale, włosy blond, czolo przykryte, brwi blond, oczy szare, nos koncisty, usza zwyczajne, podprodek okrągły, twarz okrągła, sytuacya mała. Znaki szczególne: nogi małe, religii katolickiey, mowi po polsku i niemiesku.

U b i ó r.

Kurtkę białą sukieną, spodnie płócienne, trzewiki komysne, kapelus okrągły ozarony, chustkę na szyi szarą, kosaule szarą. Ma przy sobie paszport na piekarszyka Franz d. d. 21. Wrzesnia 1816. wygotowany i przez Magistrat w Swieciu i Eordenie wisowany.

W **sywa** i uprasza się wssytkie Władztak cywilne iako też i woyskowe, aby na desertora Jana Meyer z 1. polku piechoty

te: Regiment, welcher aus der Wachtstube zu
Wlitz am 27ten November d. J. erwischen ist,
aufmerksam zu seyn, ihn dingfest zu machen, und
gegen Ersatz der Kosten an den Magistrat zu
Wlitz abtiefen zu lassen.

Bromberg den 10ten December 1816.

Königlich Preussische Regierung.
Erste Abtheilung.

Signalement.

Alter 23 Jahr, 5 Fuß 1 Zoll groß, blondes
Haar, runde Stirn, blonde Augenbraunen,
blaue Augen, stumpfe Nase, kleiner Mund, blonder
Bart, rundes Kinn, rundes Gesicht, blasse
Gesichtsfarbe, untersezte Statur.

Bekleidung.

Die Tambour-Uniform des ersten Ostpreuss.
Infanterie-Regiments, weiße lange leinene Hos-
sen, eine Feldmütze mit rothem Strich und eine
schwarzgraue Weste.

Alle Civil- und Militair-Behörden werden hiers
durch aufgefördert und ersucht, auf den zur Fest-
strafe verurtheilten Verbrecher Baltasar
Sakwa, welcher am 9ten d. M. aus dem Gefänge-
nisse zu Gniwkowo erwischen ist, aufmerksam zu
seyn, ihn dingfest zu machen, und gegen Ersatz
der Kosten gefesselt an den Magistrat zu Gniw-
kowo abtiefen zu lassen.

Bromberg, den 15ten Dezember 1816.

Königlich Preussische Regierung.
Erste Abtheilung.

Signalement.

Alter 30 Jahr, 5 Fuß 1 Zoll groß, schwarz-
brannes Haar, graue Augen, gewöhnliche
Nase und Mund, brauner Bart, rundes Kinn
und Gesicht, kleine Statur.

Alle Civil- und Militair-Behörden werden hiers
durch aufgefördert und ersucht, auf den zur Festungs-
strafe verurtheilten Verbrecher Stephan Lewan-
dowski, welcher den 10ten d. M. auf dem Trans-
port nach Thorn erwischen ist, aufmerksam zu seyn,
ihn dingfest zu machen, und gegen Ersatz der Ko-

wschodnio-pruskiego, który z warty w Wy-
ręysku dnia 27. Listopada r. b. zbiegł, baczno
dawały oko, w razie wysledzenia przytzy-
mały, i za zwrotem kosztów do Magistratu
w Wyręysku pod mocną strażą odesłali y.

Bydgoszcz, dnia 10. Grudnia 1816.

Król. Pruska Regencya.
Widział Pierwszy.

R y s o p i s.

Wiek 23 lat, wzrost 5 stop 1 cal, włosy
blond, czoło okrągłe, brwi blond, oczy nie-
bieskie, nos wklęsty, usza małe, podbrodek
okrągły, broda blond, twarz okrągła, kolor
twarzy blady, sytuacja posiadła.

U b i ó r.

Uniform doboszowski 1. połku piechoty
wschodnio-pruskiego, spodnie białe długie plu-
cienne, czapkę połową, z czerwonym wy-
łogiem i czarno-szarą welką.

Wzaywa i uprasza się wszystkie Władze
tak cywilne iako też i woyskowe, aby na
zbrodniarza Baltasera Sakwę, na karę więzio-
nia skazanego, który dnia 9. m. b. z Gniw-
kowa zbiegł, baczno dawały oko, w razie
wysledzenia przytzymaly, i za zwrotem ko-
szatów do Magistratu w Gniwkwowie pod mo-
cną strażą odesłali y.

Bydgoszcz, dnia 15. Grudnia 1816.

Król. Pruska Regencya.
Wydział Pierwszy.

R y s o p i s.

Wiek 30 lat, wzrost 5 stop 1 cal, wło-
sy czarno-brunatne, oczy szare, nos zwy-
czayny, oczy zwyczajne, podbrodek okrągły,
broda brunatna, twarz okrągła, sytuacja waga.

Wzaywa i uprasza się wszystkie Władze
tak cywilne iako też i woyskowe, aby na
zbrodniarza Stefana Lewandowskiego na wię-
zienie skazanego, który dnia 10. m. b. z tran-
sportu do Torunia zbiegł, baczno dawały oko,
w razie wysledzenia przytzymaly i za zwro-
tem kosztów okutego w kajdanki do Magi-

ken an den Magistralen Sinterkowo abliefern zu lassen.

Bromberg, den 13ten Dezember 1816.

Königliche Preussische Regierung.
Erste Abteilung.

S t g n a m e n t.

Alter 20 Jahr, 5 Fuß 1½ Zoll groß, braunes Haar, braune Augen, gewöhnliche Nase und Mund, brauner Art, rundes Kinn, längste des Gesicht, kleine Statur.

stratu w Gniewkowie
stały.

Bydgoszcz, dnia

Król. Prusk
Wydział

ya.

R y s o

Wiek 20. lat, wzrost 5 stop 1½ cali.
włosy brunatne, oczy brunatne, nos zwy-
czayny, usta zwyczajne, podbrodek okrągły,
broda brunatna, twarz podługowata, sytua-
cja ciała.

Zufolge hoher Verfügung Einer Königl. Höchstverordneten Regierung Bromberger Departements vom 28sten November c. Jb. 81. R. soll das hieselbst belegene Krug, Grundstück, zu welchem 21 Morgen Magd. Acker zweiter Klasse, 1 Morgen Gartenland, und 1½ Morgen Wiesen gehören, in Termino den 23sten Januar 1817.

Morgens um 10 Uhr in der hiesigen Amtes-Kanzley modo licitationis in Erbpacht ausgethan werden Erbpachtslustige werden daher hiermit zu gedachtem Tage vorgeladen, um ihre Gebotbe zu verlautbaren. Der Meistbietende kam des Zuschlags salva approbatione gewärtig seyn. Die Erbpachtbedingungen können zu jeder Zeit in der hiesigen Amtes-Registratur eingesehen werden.

Polskawis, den 18ten Dezember 1816.

Königl. Preuß. Domainen-Amt Klecko.

Die Landschaftlichen Zinsen von den, auf Gütern des Bromberg, Inowroclaw, und Königschen Kreises versicherten Pfandbriefen pro Termino Weihnachten 1816 können bei der hiesigen Landschaftskasse in den Tagen

vom 2ten bis inkl. den 14ten Januar k. J.

und in Berlin bei dem Königl. Westpreussischen Landschafts-Agenten Heimann Veitel Ephraim

vom 2ten bis inkl. den 14ten Februar k. J.

erhoben und resp. in Empfang genommen werden.

Bromberg, den 18ten Dezember 1816.

Königlich Westpreussische Provinzial-Landschafts-Direktion.

Es wünscht Jemand als Rechnungsführer oder auch als Hauslehrer ein baldiges Unterkommen zu finden; nähere Nachricht hierüber ertheilet der Herr Kanzlei-Direktor Rasche zu Bromberg.

P e n s i o n s - A n s t a l t.

Bei der bevorstehenden Erweiterung und Beredelung des Schulwesens in Bromberg dürfte es genüz jedem auswärtigen Familienvater, welchem das vereinstigte Wohl seiner Kinder am Herzen liegt, äußerst

genheit zu wissen, wo selbige unter billigen Bedingungen nicht allein anständig und berechtigt werden können, sondern auch wo sie zugleich außer der vrendt gute Aussicht die zum gesellschaftlichen Umgange erforderliche Bildung erlangt haben, gegen Ostern künftigen Jahres ihren Wohnsitz von legen, und keine eigene Kläder besitzen, so empfehlen sie sich hiedurch zu die, die hierauf reflectirenden respektiven Eltern, Sich wegen näherer Auskunft hier durch portofreie Briefe gefälligst anhero verwenden zu wollen.
16ten Dezember 1816.

penfionirte Major von Spiegel und dessen Ehegattin.

Da sich in dem, den 9ten d. M. angestandenen dritten und letzten Ausbletungs-Termin zur Vererpachtung der im hiesigen Kammerel-Dorfe Toporzysk, in der hiesigen Niederung an der Weichsel und an der Straße nach Bromberg belegen, befindliche Windmühle kein annehmlisches Acquirent gefunden hat; so wird ein neuer endlicher Legitations-Termin auf

den 17ten Januar 1817.

zu Rathhause hieselbst angesetzt, wozu Besitz- und Zahlungsfähige eingeladen werden.

Thorn, den 17ten Dezember 1816.

Der Magistrat.

Drei ganz Fehlerfreie braune Pferde poln'scher Race, zum Fahren und Reiten zu gebrauchen, stehen zum Verkauf auf der Posener Vorstadt allhier No. 14.

Zum Andenken an
meine Dienstadtzeit

A. M. ~~Willy~~ 18/9 1912
Linnenschule

Henke Pakonh
~~Linnenschule~~